

В.С. КАХНИЧ

*Володимир Степанович Кахнич, кандидат юридичних наук, доцент Львівського національного університету імені Івана Франка**

ORCID: 0000-0003-1446-8386

ВПЛИВ РИМСЬКОГО ПРАВА НА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ З 1661 ДО 1918 РР.

*Legilatis regnorum fundamentum.
Законність – основа держави.*

Постановка проблеми. Побудова в Україні правової, демократичної держави має відбуватися з належним вивченням досвіду, знань та практичних навичок, які існували в Римській державі. Умовною датою заснування Риму вважають 21 квітня 753 р. до н.е., до 476 р. н.е. Римське суспільство надавало праву важливого значення у розбудові держави. Право висвітлювалося не як інструмент досягнення корисних цілей найбільш освічених чи заможних верств населення, а як інструмент справедливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дану тематику досліджували та розкривали у своїх працях українські та іноземні вчені, а саме: С. Стажинський, Л. Фінкель, В. Нор, Б. Тищик, І. Бойко, М. Кобилецький, А. Кольбенко, Т. Андрусак, В. Бурдін, В. Качмар, А. Редзій, М. Питер, В. Вовк, Г. Купішевський, Г. Гарріді, А. Підпригора, В. Макарчук, О. Баранів, В. Синайський та інші науковці. Водночас, не применшуючи внеску та значення цих та багатьох інших досліджень, зазначимо, що дискусійними залишається ще багато питань, які є актуальними й цікавими для українських та іноземних дослідників, але щодо яких сторони мають власну думку.

Формулювання мети статті. Виходячи з цих міркувань, мета даної статті полягає у з'ясуванні впливу римського права на діяльність юридичного факультету Львівського університету. Запропонована модель стане прикладом для наслідування молодого покоління науковців, які будуть цікавитись даною проблемою.

Виклад основного матеріалу. Відомий римський юрист Цельсій казав, що «*Ius est ars boni et aequi*» (Право є мистецтво добра та справедливості). Де – право, там справедливість, а справедливість є постійна та певна воля, яка наділяє кожного таким його правом, що воно йому належить. Без справедливості не будуть існувати ні держава, ні найменший гурт людей, ні навіть мале господарство. Напрямом, змістом правничого життя було, на думку Целя: *honeste vivere* – чесно жити; *alterum non leadere* – іншому не шкодити; *suum cuique tribuere* – кожному давати йому належне¹.

Римляни свою правничу думку в кінцевій меті ототожнювали з мораллю, навіть в праві вони бачили твір Божий. Так імператор Юстиніан у своїх дигестах звертався до цілого людства, щоб подякувати за проведenu працю Всевишньому².

На думку римських юристів, право вони відносили до вселюдського та надлюдського, на їх переконання, воно мало бути дійсне, конкретне, позитивне³.

Термін «публічне право» вперше почали вживати у Римі, воно охоплювало ті правові норми, на думку професора О. Бараніва⁴, що регулювали інтереси, спільні для всіх громадян певної держави, які належать до державного устрою та загалом публічні установи, що обслуговують цілу публічність та окремих осіб, як членів цієї публічності.

Керівний апарат держави, вибраних урядовців (магістрати), які безпосередньо займалися практичною роботою (наприклад претори, едили, провінційні адміністратори), не задовольняло «законне право», і вони змушені були самі видавати окремі постанови, норми, які доповнювали, змінювали, а інколи й скасовували «законне право»⁵.

Вивчення досвіду роботи правової системи, її традицій формування та узгодження правових норм покаже нам, як потрібно формувати свою правову сім'ю. Вплив на політиків пізнього часу Римська імперія мала величезний. Це показує один з небагатьох фактів, що латинська мова була мовою міжнародної дипломатії аж до XVIII ст. включно. Римське цивільне право було для законодавців періоду Відродження зразком, взірцем для наслідування. Тому можна сміливо говорити, що правові системи багатьох держав зазнали впливу римського права.

У цьому контексті важливе місце належить юридичному факультету Львівського університету. Оскільки римське право вивчалось, досліджувалося тут із самих початків утворення, зокрема із 1661 року. Тому той досвід, який був напрацьований науковцями юридичного факультету, стане неоціненним здобутком для нових дослідників та досліджень.

Відома фраза про сучасність і своєчасність культури античної, як предтечі європейської культури, цілком слушна. Оскільки для нас є звичною постійна присутність у науковому та практичному житті елементів римської культури. «Європейська культура є специфічним духовним утворенням...» – так зазначає відомий дослідник римського права Е. Гуссерль у праці «Криза європейського людства і філософії».

Римська держава була найбільшою державою античного світу. Її кордони простягалися від Британії до Вірменії, від Галлії і Германії до Єгипту та Іудеї. По суті це була чи не найбільша імперія світу. Така велика кількість різного населення з їхніми національними традиціями, релігією, ступенем розвитку, які мирно а деколи і за допомогою сили жила в Римській державі⁶.

Поняття Європа виникло приблизно у XVII–XVIII ст., зазначає у своїй праці «Бівалентність римської правової дійсності» В.М. Вовк. Він також підкреслює, що одним із духових образів сучасної Європи є дослідження та осмислення специфіки її духовних предтеч, однією з яких було римське право: «Римське право, поряд з грецькою філософією і християнством, є одним із факторів, які утворюють культурну ідею Європи»⁷.

Науковець Є. Трельч у праці «Историзм и его проблемы: логическая проблема философии истории» пише, що європейський світ складається з античності та сучасності, із давнього світу, який пройшов усі стадії – від примітної до надкультури, і з нового світу, що формувалася у романо-германських народів з часів Карла Великого і також пройшов усі стадії. Ці різні, на думку Є. Трельча, світи, за своїм розвитком та змістом настільки проникли один в одного, що сучасний світ якнайтісніше пов'язаний з античною культурою, її традицією, правовим та державним устроєм⁸.

Одним із елементів який об'єднує європейську спільноту, виступала правова культура. На думку багатьох вчених-правників, як українських, так і міжнародних, це поняття є неоднозначним. Однак, як стверджували римські юристи (*opinion communis*), можемо вважати, і це буде справедливо, що сутністю правової культури є такі елементи: стан та ознаки діючого права, способи його творення, якість кодифікаційної техніки; практика застосування права, в тому числі організація правосуддя та юридичної освіти; розвиток на напрями правової думки; знання права та розуміння його значення в державі й суспільстві, суспільна оцінка в праві та рівень його сприйняття⁹.

Відомий науковець Республіки Польща (далі – РП) Генрік Купішевський у своїй праці «Prawo rzymskie a wspolczesnosć», яка вийшла в Кракові у 2013 р., зазначав, що антична культура, яка була запроваджена Римською імперією, є духовним і культурним обличчям Європи¹⁰. Цими словами науковець нам показує, яке важливе значення має римське право для формування права Європи та держави. Оскільки римське право було тим ідеалом, до якого всі часи прагнули різні народи та нації. Римська імперія домоглася досягнути тих вершин ідеалу в праві. Тому сьогодні ми з великим захопленням згадуємо та аналізуємо ті норми, які були сформовані та втілені у життя римськими юристами. У цьому контексті можемо пояснити, чим зумовлено інтерес багатьох науковців до дослідження римського права. І ряд авторів свої праці оформили у вигляді монографій з Римського права, а саме: М. Kaser «Das altrömisches ius» (1949 р.); Е. Gintowt «Rzymskie prawo rzymane w epoce postepowania legisakcyjnego» (1960 р.); R. Orestano «I fatti di normazione nell'esperienza romana arcaica» (1967 р.); А. Watson «Law Making in the Later Roman Republic» (1974 р.)¹¹; В.М. Вовк «Бівалентність римської правової дійсності», багато інших вчених також досліджували це питання.

Римське право було важливим напрямом наукових досліджень викладачів юридичного факультету Львівського університету від часу його створення. Спершу римське право у Львівському університеті викладав Бальтазар Борзага¹², а з 1797 р. – Франц Марк¹³.

Викладачами римського права в першій половині XIX ст. на юридичному факультеті Львівського університету були також Йозеф Вінівартер¹⁴, Ігнацій Грасль¹⁵, Анджей Фангор¹⁶, Франц Коттер¹⁷. Проте ці науковці приділяли більше уваги дослідженню австрійського цивільного права та канонічного права, де римське право мало також дуже важливе значення.

Одним із найзавзятіших дослідників римського права в цей час став Антон Гаймбергер, який написав ґрунтовний підручник для вищих шкіл «Римське приватне право...» («Jus romanum privatum...»)¹⁸, в цій праці автор більше уваги приділив приватним відносинам в римському праві. Він показує, як право трансформувалося з певними історичними періодами і чому деякі норми римського права присутні і будуть ще присутні у багатьох правових системах сучасності.

Уже в другій половині XIX ст. (1850–1860-ті рр.) римське право на юридичному факультеті Львівського університету розвивав Йосафат Зельонацький – один із найвідоміших тогочасних дослідників римського права, автор праць «Пандекта, або лекції з римського приватного права» («Pandekta czyli wykład prawa prywatnego rzymskiego») (1862–1863 рр.) та «Наука про власність згідно з римським правом» («Nauka o posiadaniu i o zasiedzeniu własności według prawa rzymskiego») (1862 р.)¹⁹. З цієї праці маємо бачення та розуміння права власності яке існувало у римському праві, і правові норми увійшли у цивільний кодекс України та багатьох інших держав.

З останньої чверті XIX ст. римське право на юридичному факультеті Львівського університету досліджували Фердинанд Жрудловський, Станіслав Шаховський, Леон Пінінський, Марцелій Хлямтач, Ігнацій Кошембар-Лисковський, Вацлав Осуховський, Мечислав Пойнар, Олександр Надрага та багато інших науковців. У роботах цих дослідників можна було простежити їх аналіз певних законів, які були прийняті у Римській імперії, і що корисного можна було запозичити для суспільства у той чи інших період його розвитку.

Розглянемо деяких з цих дослідників та розкриємо їх внесок у дослідження римського права. Леон Пінінський (1857–1938 рр.) був професором, завідувачем кафедри римського права юридичного факультету Львівського університету. Він досліджував інститут права власності у Римській імперії. У своїх працях «Опис процесу набуття права власності у загальному праві», «Поняття та межі права власності у римському праві»²⁰ науковець розкривав актуальні питання до яких не завжди було готове суспільство. Поняття права власності, його набуття було розвинене у Римській імперії. Римське суспільство було знайоме з таким інститутом задовго до XX та XXI ст., але ті норми були сформовані і деякі з них залишилися актуальними навіть сьогодні.

Також одним із відомих дослідників римського права був Ігнацій Кошембар-Лисковський (1864–1945 рр.). Професор кафедри римського права у Львівському університеті займався розкриттям норм римського права та адаптацією деяких з них у цивільному праві.

І. Кошембар-Лисковський у своїх працях «Теорія відводу у світлі класичного римського права», «Місце римського права в загальному цивільному праві», «Концепція права»²¹ писав, що норми римського права увібрали певну гармонію, оскільки вони мали певний зміст, показували, яку роль право відіграє у суспільному житті народу та якими є його завдання й особливості за межами суспільного життя. Він вважав, що зміст права відображено не лише у загальних правових засадах, він повинен бути присутній і в самому понятті права.

На думку І. Кошембара-Лисковського, дефініція права має окреслити право, не яким воно має бути відповідно до суб'єктивного сприйняття, а яким воно є в реальних людських взаєминах²². Він запропонував своє визначення права: «Право є етичною рівновагою у суспільних і господарських відносинах між людьми»²³. Це визначення дає нам можливість побачити, що і в Римській імперії, і в XX ст., і сьогодні право було та має бути тим важелем справедливості, або, як писав І. Кошембар-Лисковський, «рівновагою у суспільстві» задля задоволення інтересів людей. Цю думку підтримувало в тій чи в іншій інтерпретації чимало дослідників, адже вона висвітлювала простоту та справедливість тих чи інших норм закону, за якими прагне жити все суспільство.

Висновки. Отже, римське право було важливим напрямом наукових досліджень від часу створення юридичного факультету Львівського університету. Одними із найвизначніших дослідників римського права на юридичному факультеті в кінці XIX – початку XX ст. були Леон Пінінський, Ігнацій Кошембар-Лисковський та інші.

Авторитет правознавців у Римській державі був на найвищому рівні, тому що кар'єра юриста відкривала найширші можливості. Особам, які не належали до сенаторської верстви, це був єдиний «шанс» шлях до державних посад. Тут хорошим прикладом є Марк Тулій Цицерон, який походив із вершників, а користувався авторитетом і мав надзвичайний вплив завдяки успішній кар'єрі в аристократичній республіці, якою і був Рим. Досконалість римської правової системи на багато поколінь (століть) показала приклад, як мають формуватися навіть сучасні правові системи. Тут допускаються навіть прямі запозичення із римського права, звичайно, з урахуванням національних особливостей кожної держави, в тому числі й України.

Римське право стало одним зі складових сучасного європейського права, що інтенсивно розвивалося протягом тисячоліть. У ньому формувались ідеї універсалізму із збереженням національної самобутності права, народжувалися ідеї та масиви правових норм, що мали вплив на значну територію. Це у своїх працях висвітлювали дослідники римського права на юридичному факультеті Львівського університету з початків його діяльності.

Римляни творили своє право передусім для себе для своєї держави, і сьогодні юристи, які досліджують римське право, хочуть пізнати це право, але зробити це не у викривленому вигляді, а у властивих для його творення та діяння обставинах.

¹ Баранів О. Римське право. Мюнхен, 1947. С. 26.

² Там само. С. 26–27.

³ Там само.

⁴ Там само.

⁵ Кахнич В.С. Юридична освіта і наука у Львівському університеті (1661–1939) : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. С. 50; Сторінки історії Львівського університету : за матеріалами німецькомовних документів : навч.-метод. посіб. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; упоряд.: В.М. Качмар, М.С. Смолій ; відп. ред. В.Т. Сулим ; передм. Р.М. Шуст. 2-е вид., доп. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2016. С. 45–67.

⁶ Макачук В.С. Основи римського приватного права: навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ: Атіка, 2003. С. 8–9.

⁷ Вовк В.М. Бівалентність римської правової дійсності: монографія. Полтава: Вид-во «Полтавський літератор», 2011. С. 5–6; Гарридо Г.М.Х. Римское частное право: Казусы, иски, институты / отв. ред. Л.Л. Кофанов; пер. с испан. Москва: Статут, 2005. С. 120.

⁸ Трелья Э. Историзм и его проблемы: логическая проблема философии истории / пер. с нем. Москва: Юристъ, 1994. С. 615.

⁹ Римське право в Університеті Святого Володимира: у 2 кн. Київ: Либідь, 2010. (Пам'ятки правничої думки Київського університету). Кн.1 / уклад. І.С. Гриценко, В.А. Короткий; за ред. І.С. Гриценка. С. V–VI.

¹⁰ Henryk Kupiszewskiego «Prawo rzymskie a wspolczesnosć». Krakow, 2013. S. 30–32.

¹¹ Там само. С. 239–240.

¹² ДАЛО. Ф. 26 Університет імені Яна Казимира у Львові. Оп. 5. Спр. 145. Борзага Бальтазар. Арк. 1–4; Мельник М. Борзага (Borzaga) Бальтазар. *Encyclopedia*. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. / вид. рада : І.О. Вакар-

чук (голова), М.В. Лозинський (заст. голови), Р.М. Шуст (заст. голови), В.М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. Т. 1 : А–К. С. 232; Finkel L., Starzyński S. Historia Uniwersytetu Lwowskiego. Lwów : Drukarnia E. Winiarza, 1894. Cz. 1. S. 50, 97–102, 139–142.

¹³ Finkel L., Starzyński S. Historia Uniwersytetu Lwowskiego. Lwów : Drukarnia E. Winiarza, 1894. Cz. 1. S. 99–100, 124, 148–154.

¹⁴ Лисий Ю. Вінівартер (Winiwarter) Йозеф, фон. *Encyclopedia*. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. / вид. рада : І.О. Вакарчук (голова), М.В. Лозинський (заст. голови), Р.М. Шуст (заст. голови), В.М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. Т. 1 : А–К. С. 289; Finkel L., Starzyński S. Historia Uniwersytetu Lwowskiego. Lwów : Drukarnia E. Winiarza, 1894. Cz. 1. S. 168–193, 257–292.

¹⁵ Мельник М. Грасль фон Рехтен (Grassl von Rechten) Ігнацій. *Encyclopedia*. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. / видав. рада : І.О. Вакарчук (голова), М.В. Лозинський (заст. голови), Р.М. Шуст (заст. голови), В.М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. Т. 1 : А–К. С. 414.

¹⁶ ДАЛО. Ф. 26 Університет імені Яна Казимира у Львові. Оп. 5. Спр. 1940. Фангор Анджей (том I). Арк. 15–37.

¹⁷ Чума Б. Коттер (Kotter) Франц. *Encyclopedia*. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. / вид. рада : І.О. Вакарчук (голова), М.В. Лозинський (заст. голови), Р.М. Шуст (заст. голови), В.М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. Т. 1 : А–К. С. 660.

¹⁸ Швець Н., Мельник М., Швець В. Гаймбергер (Haimderger) Антон. *Encyclopedia*. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. / вид. рада : І.О. Вакарчук (голова), М.В. Лозинський (заст. голови), Р.М. Шуст (заст. голови), В.М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. Т. 1 : А–К. С. 316.

¹⁹ Редзик А., Швець В. Зелонацький (Zielonacki) Йосафат фон. *Encyclopedia*. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. / вид. рада : І.О. Вакарчук (голова), М.В. Лозинський (заст. голови), Р.М. Шуст (заст. голови), В.М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. Т. 1 : А–К. С. 532–533.

²⁰ ДАЛО. Ф. 26 Університет імені Яна Казимира у Львові. Оп. 5. Спр. 1515. Пининский Леон, 18–7 5 арк.; Finkel L., Starzyński S. Historia Uniwersytetu Lwowskiego. Lwów : Drukarnia E. Winiarza, 1894. Cz. 2. S. 71, 103–104, 216–217.

²¹ Редзик А. Кошембар-Лисковський (Koschembahr-Lyskowski) Ігнацій. *Encyclopedia*. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2 т. / вид. рада : І.О. Вакарчук (голова), М.В. Лозинський (заст. голови), Р.М. Шуст (заст. голови), В.М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. Т. 1 : А–К. С. 663.

²² Там само. С. 1–4.

²³ Там само. С. 45.

References:

Baraniv, O., (1947). *Ryms'ke pravo. Miunkhen* [in Ukrainian].

Kakhnych, V.S., (2016). *Yurydychna osvita i nauka u L'vivs'komu universyteti (1661–1939) : monohrafiia, L'viv : LNU imeni Ivana Franka* [in Ukrainian].

Kachmar, V.M., Smolij, S.M., (2016). *Storinky istorii L'vivs'koho universytetu: za materialamy nimets'komovnykh dokumentiv: navch.-metod. posib. L'viv. nats. un-t im. I. Franka; vidp. red. Sulym, V.T. peredm. Shust, R.M. 2-e vyd., dop. L'viv: [LNU im. I. Franka]* [in Ukrainian].

Makarchuk, V.S., (2003). *Osnovy ryms'koho pryvatnoho prava. Navchal'nyj posibnyk. Vydannia druhe, dopovnene. K. Atika* [in Ukrainian].

Vovk, V.M., (2005). *Bivalentnist' ryms'koi pravovoi dijsnosti. Monohrafiia. Poltava: Vyd-vo «Poltavs'kyj literator»* [in Ukrainian].

Harrydo, H.M.Kh., (2005). *Rymskoe chastnoe pravo: Kazusy, ysky, ynstytuty. otv. red. Kofanov, L.L. M.: Statut* [in Ukrainian].

(1994). *Ystoryzm y eho problemy: lohycheskaia problema fylosofyy ystoryy. [per. s. nem Trel'ch, E.]. M.: Yuryst'* [in Ukrainian].

Hrytsenko, I.S., Korotkyj V.A. (2010). *Ryms'ke pravo v Unversyteti Sviatoho Volodymyra: u 2 kn. K.: Lybid', 2010* [in Ukrainian].

Henryk Kupiszewskiego, (2013). *«Prawo rzymskie a wspolczesnosc».* Krakow, [in Ukrainian].

ДАЛО F. 26 Университет імені Яна Казимира у Львові, оп. 5, Спр. 145. *Borzaha Bal'tazar*, [in Ukrainian].

Mel'nyk, M. (2011). *Borzaga (Borzaga) Bal'tazar. Encyclopedia. L'vivs'kyj natsional'nyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t. T. 1: A–K vyd. rada: Vakarchuk, I.O., (holova), Lozyns'kyj, M. V., (zast. holovy), Shust, R.M., (zast. holovy), Kachmar, V.M., (vidp. sekretar) ta in. L'viv: LNU im. I. Franka* [in Ukrainian].

Finkel, L. (1894). *Historia Uniwersytetu Lwowskiego. Lwów : Drukarnia E. Winiarza. Cz. 1.* [in Ukrainian].

Lysyj, Yu. (2011). *Viniwarter (Winiwarter) Jozef, fon. Encyclopedia. L'vivs'kyj natsional'nyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t. T. 1: A–K. vyd. rada: Vakarchuk, I.O., (holova), Lozyns'kyj, M. V., (zast. holovy), Shust, R.M., (zast. holovy), Kachmar, V.M., (vidp. sekretar) ta in. L'viv: LNU im. I. Franka* [in Ukrainian].

Mel'nyk, M. (2011). *Grasl' fon Rechten (Grassl von Rechten) Ihnatsij Encyclopedia. L'vivs'kyj natsional'nyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t. T. 1: A–K. vyd. rada: Vakarchuk, I.O., (holova), Lozyns'kyj, M.V., (zast. holovy), Shust, R.M., (zast. holovy), Kachmar, V.M., (vidp. sekretar) ta in. L'viv: LNU im. I. Franka* [in Ukrainian].

ДАЛО F. 26 Университет імені Яна Казимира у Львові, оп. 5, Спр. 1940. *Fanhor Andzhej (tom I)*, [in Ukrainian].

Chuma, B. (2011). *Kotter (Kotter) Frants. Encyclopedia. L'vivs'kyj natsional'nyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t. T. 1: A–K. vyd. rada: Vakarchuk, I.O., (holova), Lozyns'kyj, M. V., (zast. holovy), Shust, R.M., (zast. holovy), Kachmar, V.M., (vidp. sekretar) ta in. L'viv: LNU im. I. Franka* [in Ukrainian].

Shvets', N. (2011). *Hajmberger (Haimderger) Anton Encyclopedia. L'vivs'kyj natsional'nyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t. T. 1: A–K. vyd. rada: Vakarchuk, I.O., (holova), Lozyns'kyj, M.V., (zast. holovy), Shust, R.M., (zast. holovy), Kachmar, V.M., (vidp. sekretar) ta in. L'viv: LNU im. I. Franka* [in Ukrainian].

Redzik, A. (2011). *Zelonats'kyj (Zielonacki) Josafat fon. Encyclopedia. L'vivs'kyj natsional'nyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t. T. 1: A–K. vyd. rada: Vakarchuk, I.O., (holova), Lozyns'kyj, M.V., (zast. holovy), Shust, R.M., (zast. holovy), Kachmar, V.M., (vidp. sekretar) ta in. L'viv: LNU im. I. Franka* [in Ukrainian].

ДАЛО F. 26. *Університет імені Яна Казимира у Львові, оп. 5, Спр. 1515. Pynynskyj Leon* [in Ukrainian].

Finkel, L. (1894). *Historia Uniwersytetu Lwowskiego. Lwów: Drukarnia E. Winiarza. Cz. 2.* [in Ukrainian].

Redzik, A. (2011). Koschembar-Lyskovs'kyj (Koschembahr-Lyskowski) Ignatsij. Encyclopedia. L'vivs'kyj natsional'nyj universytet imeni Ivana Franka: v 2 t. T. 1: A–K. vyd. rada: Vakarchuk, I.O., (holova), Lozyns'kyj, M. V., (zast. holovy), Shust, R.M., (zast. holovy), Kachmar, V.M., (vidp. sekretar) ta in. L'viv: LNU im. I. Franka [in Ukrainian].

Резюме

Кахнич В.С. Вплив римського права на діяльність юридичного факультету Львівського університету з 1661 до 1918 рр.

У статті автор досліджує вплив римського права на діяльність юридичного факультету Львівського університету. Показується важливість вивчення сьогодні римського права для студентів та науковців. Висвітлюються важливі дослідження відомих професорів-науковців, які працювали на юридичному факультеті Львівського університету з 1661 до 1918 рр. та розкрито їх внесок у дослідженні римського права.

Автор статті стверджує, що побудова в Україні правової, демократичної держави неможлива без належного вивчення досвіду, знань та практичних навичок, які існували в Римській державі. Оскільки так, як приймалися норми права та втілювалися у життя, було, є та залишається взірцем для наслідування. Норми права, прийняті у Римській імперії, відзначаються своєю логічною побудовою, простотою та справедливістю. Така їх внутрішня будова та структурованість одержала загальне визнання у всьому світі. Норми римського права присутні у системах права багатьох держав світу, у тому числі і України.

Ключові слова: римське право, юридичний факультет, Львівський університет, Римська імперія.

Резюме

Кахнич В.С. Влияние римского права на деятельность юридического факультета Львовского университета с 1661 по 1918 гг.

В статье автор исследует влияние римского права на деятельность юридического факультета Львовского университета. Показывается важность изучения сегодня римского права для студентов и ученых. Освещаются важные исследования известных профессоров-ученых, работавших на юридическом факультете Львовского университета с 1661 по 1918 гг., раскрыт их вклад в исследование римского права.

Автор статьи утверждает, что построение в Украине правового, демократического государства невозможно без надлежащего изучения опыта, знаний и практических навыков, которые существовали в Римском государстве. Поскольку так, как принимались нормы права и воплощались в жизнь, было, есть и остается образцом для подражания. Нормы права, принятые в Римской империи, отличаются своим логическим построением, простотой и справедливостью. Такое их внутреннее строение и структурированность получили всеобщее признание во всем мире. Нормы римского права присутствуют в системах права многих государств мира, в том числе и Украины.

Ключевые слова: римское право, юридический факультет, Львовский университет, Римская империя.

Summary

Volodymyr Kakhnych. The influence of Roman law on the activities of the Faculty of Law of Lviv University from 1661 to 1918.

In the article the author explores the influence of Roman law on the activity of the Faculty of Law of Lviv University. It shows the importance of studying Roman law today for students and scholars. Illuminates important research of well-known professors who worked at the Law Faculty of Lviv University from 1661 to 1918 and their contribution to the study of Roman law is revealed.

The author of the article shows that the Romans ultimately identified their legal thought with morality, even in law they saw the work of God. So the Roman lawyer Justinian in his digestion appealed to all mankind to thank for the work done to the Almighty. According to Roman lawyers, they referred to the law as super human and super human, in their belief it had to be true, concrete, positive.

The concept of public law, first introduced in Rome. It covered the legal norms, according to Professor O. Baraniv, that regulated the interests common to all citizens of a particular state, pertaining to the state system and in general, public institutions serving the whole public and individuals as members of that publicity.

The governing apparatus of the state, elected officials (magistrates) who were directly engaged in practical work (such as praetors, aediles, provincial administrators) were not satisfied with the "legal right" and were forced to issue separated decrees, supplementing, amending, and sometimes abolished the "legal right".

Studying the experience of the legal system, its traditions of formation and harmonization of legal norms shows us how to form our legal family. The influence of late Roman politicians was enormous. This shows one of the few facts that Latin was the language of international diplomacy up until the eighteenth century. Including Roman civil law was a role model for law makers of the Renaissance period. Therefore, in this context it is safe to say that the legal systems of many states have been influenced by Roman law.

That is why the study at the Law Faculty of Lviv University of Roman Law has been an important achievement in their beginning of the University of Lviv, since 1661. Therefore, the experience gained by law school scholars will be an invaluable asset for new researchers and research.

The author of the article argues that building a legal, democratic state in Ukraine is impossible without a proper study of the experience, knowledge and practical skills that existed in the Roman state. Because the way norms of law were adopted and put into practice was and remains a model for imitation. The rules of law adopted in the Roman Empire are noted for their logical construction, simplicity and justice. Their structure has made them famous and widely recognized throughout the world. We can see it because the norms of Roman law are present in the systems of law of many countries of the world, including Ukraine.

Key words: Roman law, Faculty of Law, University of Lviv, Roman Empire.